

CUMHURİYET DÖNEMİNDE BULDAN'DA EĞİTİM

Yard.Doç.Dr. Adil Adnan ÖZTÜRK, Derya TAN

Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Anabilim Dalı

Giriş

Türkiye'nin diğer illerinde olduğu gibi, Denizli İli ve buna paralel olarak Buldan'da Cumhuriyet öncesinde eğitim işi devlet hizmetlerinden ayrı vakıflara bağlı bir hizmet olarak yürütülmüştür. Cumhuriyet öncesi dönemde eğitim bir kamu hizmeti niteliğinde bir devlet görevi olmadığı için, ülkemizde olduğu gibi Buldan'da da okul eğitimi toplumun bütününe hiçbir zaman yayılamamıştır. Cumhuriyet Dönemiyle birlikte eğitim konusuna önem verilmeye başlanmış ve bunun sonucu Buldan'da eğitimde önemli sayısal gelişmeler sağlanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar; (1990–2006 yılları daha ağırlıklı) Buldan'da okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim kurumları başta olmak üzere eğitim kurumlarındaki gelişmeleri ortaya koymaktır. Ülkemizde düzenli arşiv geleneğinin olmaması pek çok çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da veri eksikliklerinin oluşmasını gerektirmiştir. Bu nedenle çalışmada ağırlıklı olarak 1990–2006 yılları alınmıştır.

Okulöncesi Eğitim

Okulöncesi isteğe bağlı olup ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsar. Osmanlı Devleti'nde okul öncesi ve eğitim kavramına ve uygulamasına, II. Meşrutiyet Dönemine kadar ulaşılamamıştı. Nitekim ünlü eğitimci Satı Bey'in verdiği bilgilere göre; 23 Temmuz 1908'den önce, bazı vilayetlerde özel ana mektepleri açılmasına rağmen, resmi

anaokulları, II. Meşrutiyetten sonra açılarak çoğalmaya başlamıştı.¹ 1913 tarihli Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkati, ilköğretim öncesi hakkında da hükümler getirmiş ve 1925'te Ana Mektepleri Nizamnamesi yayımlanmıştır.

Bu düzenleme sonucunda anaokulları çoğalmaya başlamıştır. Tüm ülkede Cumhuriyetin kurulduğu sıralarda (1923–1924 Eğitim-Öğretim Yılı) 80 civarında anaokulu, 5880 okul öncesi öğrenci vardı. Bu okulların öğretmen ihtiyacını karşılamak için 1927'de bir okul açıldı. . Bu okul altı yıl öğretim yaptıktan sonra kapatılmıştı. Nitekim Genç Cumhuriyet 1930'a kadar, okumaz-yazmazlık sorununu çözmek için; ilköğretime ağırlık vermiş ve anaokullarıyla ilgilenmek fırsatı bulamamıştı. 1940'lı yıllarda anaokullarının Bakanlık dışında kamu ve özel kuruluşlarca açılması istenmişti. 1950–1960 yılları arasında bu konu hemen hemen unutuldu.²

Anaokulları eğitim tarihimize 222 Sayılı İlköğretim Temel Kanununun 1961'de kabul edilmesi ile yeniden geldi. Okulöncesi eğitim kurumları, günümüzde bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, gerekli görülen yerlerde ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları halinde veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı anaokullarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre, okul öncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimlerini ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak, onları ilköğretime hazırlamak, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak, Türkçe'yi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır. Devlet tarafından sağlanan okulöncesi eğitim olanakları Fransa'da 2 yaşında, ABD' de 5 yaşında başlamaktadır. Almanya'da ise okul öncesi eğitim kurumları özel kesim tarafından yönetilip hükümet tarafından sübvansede edilmektedir. Diğer yandan, okul öncesi eğitimin kurumsal yapısı ülkelere göre farklılık göstermesine karşın, hemen hemen tüm gelişmiş ülkelerde 0-5 yaş grubuna, ülke genelinde okul öncesi eğitim olanakları sağlanmaktadır. Bu ülkelerde 0-5 yaş grubunun okullaşması oranları bu ülkelerde % 55-95 arasında değişmektedir. Ülkemizde bu oran 1994-1995'te % 7.3, 1996–1997'de % 8,9, 1997-1998'de

¹ Satı Bey, "Meşrutiyetten sonra Maarif Tarihi" *Muallim*, 15 Ocak 1334(1918), sayı:19 cilt:2, ss.663-664. bazı yazarlara göre; Osmanlılarda sübyan okullarına 4-6 yaşlarında çocukların alınması, okul öncesi eğitim sayılmaktadır. Bu durum 1869 Eğitim Genel Tüzüğü ve kimi devlet belgelerinde de yer almasına karşın, amacın çağdaş okul öncesi eğitimin amacıyla eşdeğer olduğu sanılmaktadır.(Geniş bilgi için bkz; İbrahim Ethem Başaran, Türkiye'de Eğitim Sistemi, Ankara: 1993, s.74.

² A.g.e. s. 74.

9,3, 1999-2000 eğitim öğretim yılında % 9,3³ olarak gerçekleşmiştir. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi ülkemizde okul öncesi okullaşma oranı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerini yakalamak bir yana El Salvador dan geridir. Bu durumda bize göstermektedir ki ülkemizde okulöncesi eğitim yeterli değildir⁴.

Ege Bölgesinde Okulöncesi Okullaşma Oranı (%) ve Denizli

Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için, Denizli ilinin içerisinde bulunduğu Ege Bölgesindeki diğer illerdeki okullaşma oranlarına göz atmakta yarar vardır. MEB. Okulöncesi Eğitim Genel Müdürlüğünün yayınlarından elde ettiğimiz verilere göre; 1997-1998 Öğretim Yılında Ege Bölgesindeki illerde okulöncesi eğitim durumu ve okullaşma oranı şu şekilde gerçekleşmiştir⁵.

Tablo 1: Ege Bölgesi İllerinde Okulöncesi

Okullaşma Oranı (%): (1997-1998)

İller	Okullaşma Oranı (%)
Afyon	3.9
Kütahya	6.8
Uşak	8.6
Aydın	14.4
Denizli	17
İzmir	21.3
Manisa	23.2

*Ege Bölgesi Ortalaması :13.25

*Türkiye Ortalaması : 9.3.

1997–1998 Öğretim Yılı verilerine göre, ülkemizde okulöncesi eğitimde, okul başına düşen öğrenci sayısı 24.6, şube başına düşen öğrenci sayısı ise ortalama 15.7'dir. Denizli'de okulöncesi eğitimde okullaşma oranı, Türkiye ve Ege Bölgesinin çok üzerindedir ancak arzulanan seviyede değildir. Ege Bölgesindeki durumu kısaca gördükten sonra, Denizli'de okulöncesi eğitimin tarihi gelişimine göz atmakta yarar vardır. 1973'e kadar Denizli ilinde açılan okulöncesi eğitim kurumları hakkında yeterli ve sağlıklı bilgi ne yazık ki bulunmamaktadır.

³ T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI, *2001 Yılı Başında Milli Eğitim*, Ankara: MEB. Yayını, Aralık-2000, s. 101.

⁴ TBMM 1995 Yılı Bütçe Raporu...s. 25 ve Cumhuriyetimizin 75' inci Yılında Okulöncesi Eğitim .., s. 62' deki verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır.

⁵ Adil Adnan ÖZTÜRK, *Türkiye'de Modern Eğitimin Gelişimi ve Aydın İli*, Aydın: Aydın Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Cumhuriyetin 75. Yılı Kültür Eserleri Dizisi:2, Haziran 1999.s. 147 den aynen alınmıştır.

1973’de Denizli’de Anasınıfı bulunan okullar: 1. Denizli Merkez İstiklal İlkokulu Anasınıfı 2. Denizli Vefki Ertür Kız Enstitüsü İlkokulu Anasınıfı 3. Acıpayam- Yatağan Akşam Kız Sanat Okulu Anasınıfı 4. Sarayköy Kız Sanat Okulu Anasınıfı 5. Buldan Kız Sanat Okulu Anasınıfı⁶.

Tablo 1: Buldan’da Okul Öncesi Eğitimde Okul, Öğrenci, Öğretmen Sayıları ve Artış Oranı(1990 – 2001)

Yıllar	Okul Sayısı	Artış Oranı %	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı %	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı %
1990 – 1991	3		85		3	
1991 – 1992	4	34	88	3	4	34
1992 – 1993	4	0	86	-2	4	0
1993 – 1994	4	0	80	-7	5	0
1994 – 1995	5	25	80	0	6	25
1995 – 1996	5	0	90	13	6	20
1996 – 1997	5	0	88	-2	6	0
1997 – 1998	5	0	80	-9	6	0
1998 – 1999	7	40	101	26	7	16

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri

Tablo 2: Buldan Okulöncesi Eğitimde Yerleşim Yerine Göre Öğretmen Ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayıları (1998 – 1999)

Okulöncesi Eğitimde	Yerleşim Yeri		
	Şehir	Köy	Toplam
Öğrenci / Öğretmen	16	8	24
Öğrenci / Derslik	16	8	24

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri

Tablo 3: Buldan’da Yerleşim Yerine Göre İlköğretim Okullarında Okulöncesi Eğitim Kapasitesi Ve Anasınıfı Açılma Oranı (1998–1999)

⁶ 1973 Denizli İlyılığ, s.88.

	Okul Sayısı		
	Şehir	Köy	Toplam
(1) Toplam İlköğretim Okulu	5	5	10
(2) Anasınıfı Olan İlköğretim Okulu	3	3	6
(2/1*100 Anasınıfı Açılma Oranı) %	60	60	60

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri

Diğer yandan günümüze doğru gelindikçe, bütün ülkede olduğu gibi Denizli ve buna paralel olarak Buldan'da da okulöncesi eğitim veren okul sayısı giderek artmıştır. Nitekim 2000'de Denizli'de okulöncesi eğitim veren okul sayısı cumhuriyetin ilk yıllarıyla kıyaslanamayacak kadar artmış ve 147' ye ulaşmıştır. Bunlardan iki tanesi bağımsız anaokulu, yüz kırk beşi anasınıfıdır. Buralarda 3494 öğrenciye, 196 öğretmen eğitim ve öğretim faaliyeti vermektedir⁷.

2004-2005Eğitim ve öğretim yılında Denizli'de, okulöncesi 305 okul, bu okullarda şube sayısı 491ve 3937kız, 4140 erkek olmak üzere toplam 8077 öğrenci eğitim öğretim görmüştür.

2004–2005 eğitim ve öğretim yılında Buldan'da12 anasınıfında 130kız, 119 erkek olmak üzere toplam 249 öğrenci eğitim ve öğretim görmektedir.

İLKÖĞRETİM

Buldan'da Cumhuriyet öncesi kaç tane ilköğretim okulu bulunduğu konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

Buldan'da en eski ilköğretim kurumlarından bir tanesi, bugünkü “Yusuf Gökçe Zafer İlköğretim Okulu” dur. Bu okul, ilk olarak eğitim- öğretime 1799'da başlamıştır. Okul, 1810 yılında mahalle mektebi*, 1824'de Rüştüye mektebine dönüşmüştür. Okula, 1925'te Ulusal bağımsızlığımıza atfen “Zafer” ilkokulu ismi konmuştur. 1945'e kadar 2 sınıfla, bu tarihten sonra 2 derslik daha yaptırılarak, 5 sınıfla öğretime başlamıştır⁸. Okula, 1968'de 7 derslikli bir

⁷ wwwdenizli2000.com/denizli/egitim/millie.html.

*İlköğretim veren bu okullara sıbyan mektepleri de denirdi. Kitap ekle. S.5

⁸ Buldan İlçe Mili Eğitim Müdürlüğü

ek bina yapılarak 9 derslikte eğitim öğretime devam edilmiştir. Okul, 1994'te sekiz sınıflı ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür.

2003'de eski okul binası yıkılarak, Salih-Halise-Aynur Gökçe kardeşler tarafından babaları Yusuf Gökçe adına 12 derslikli bugünkü okul binası yaptırılmış ve 12 Ekim 2004'te hizmete girmiştir. Okula, “Yusuf Gökçe Zafer İlköğretim Okulu” ismi verilmiştir. Okulda bugün anasınıfı, Fen ve bilgisayar laboratuvarı bulunmaktadır.

Öte yandan, Cumhuriyetin ilanından sonra, genç Cumhuriyetin kurucuları, eğitime büyük önem vermişler ve halkın ekmekten sonra en önemli ihtiyacı eğitimidir” anlayışından hareket ederek, bütün ülkede eğitim seferberliğine girişilmiştir. Nitekim etkileşimden Buldan'da nasibini almış ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Buldan'da okul ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bunun üzerine 1926'da Buldan Kaymakamı olan İhsan Bey'in girişimiyle 1926'da bugünkü “Dördeylül İlköğretim Okulu”nun temelleri atılmıştır. Kısa zamanda özel iradenin ve halkın yardımıyla okul 1 Mart 1928'de hizmete girmiştir. 1994'e kadar İlkokul olarak hizmet veren okul, 1994'ten itibaren ilköğretim okuluna çevrilmiştir. Toplam 405 öğrenci okumaktadır. Buldan'da hayırseverler okul yaptırma işine çok önem vermişlerdir. Nitekim Buldan'da hayırsever işadamı Ahmet ve Mustafa Tuncay tarafından 1982'de yaptırılan bir başka okulda “Ahmet Tuncay Pansiyonlu İlköğretim Okulu'dur⁹. Diğer yandan Denizli'de Cumhuriyetin ilk yıllarında 1926-1927'de 115 olan okul sayısı, nüfusa ve ihtiyaca paralel olarak giderek artmış ve 1972-1973'te okul sayısı 511'e yükselmiştir. Yine bu dönemde, Buldan'da İlköğretim okulu sayısı, Buldan şehir merkezinde 3, köylerde 26 olmak üzere toplam 29 idi¹⁰. 1990 ve 1997-1998'de sekiz yıllık kesintisiz eğitime geçildiği yıllar arasında okul ve öğrenci gelişimi şu şekilde olmuştur: 1990'da 37 olan okul sayısı, 1997-1998'de sekiz yıllık kesintisiz ilköğretime geçilmesi üzerine 10'a düşmüştür.

⁹ Buldan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

¹⁰ 1973 Denizli İl Yıllığı s.79.

Tablo 4: Buldan'da İlköğretimde Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları ve Artış Oranı (1990-1998)

Yıllar	Okul Sayısı	Yeni Kayıt	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı %	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı %
1990 – 1991	37	548	2690	-1	117	
1991 – 1992	37	498	2656	-2	111	-5
1992 – 1993	37	475	2582	-1	119	-6
1993 – 1994	36	478	2554	-1	120	1
1994 – 1995	36	428	2472	-1	120	0
1995 – 1996	36	308	2456	-5	119	-1
1996 – 1997	36	443	2318	-1	121	1
1997 – 1998	10	389	2325	-1	120	-1
1998 – 1999	10	377	3296	41	177	40

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Diğer yandan 1990–1998 arası Buldan ilçesinde ilköğretimin gelişiminin istikrarlı olduğu gözükmektedir. Bu istikrarda ilçenin fazla göç almayan ve vermeyen bir yapıya sahip olması önemli rol oynamıştır.

İlköğretimdeki öğretmen ve öğrenci sayısındaki en önemli artış 1998–1999 öğretim yılında olmuştur. Bu artışta sekiz yıllık kesintisiz ilköğretime geçilmesi nedeniyle 5. sınıf sonrası öğrencilerin sistem içinde kalması rol oynamıştır. Adı geçen öğretim yılında bir önceki yıla oranla öğrenci sayısında %41, öğretmen sayısında da %65 artış olmuştur.

Aynı tarihlerde ilköğretimde yerleşim yerine göre öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısına bakıldığında;

I) Derslik başına düşen öğrenci sayısı şehirler 36, köylerde 23,

II) Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı şehirlerde 20, köylerde 16, ilçe çapında derslik başına düşen öğrenci 19'dur¹¹.

1998–1999 öğretim yılında ilköğretimde yerleşim yerlerine göre okulların %80'i ilköğretim okulları, % 20'si ise liseleri bünyesinde ilköğretim okulları olarak eğitim öğretim vermekte idi.

¹¹ Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri

Tablo 5: Buldan’da İlköğretimde Yerleşim Yerine Göre 1997–1998-Öğretim Yılı Başarı oranı

1997-1998Öğretim Yılı	Yerleşim Yeri		
	Şehir	Köy	Toplam
Toplam Öğrenci Sayısı	2044	884	29288
Sınıf Geçen Öğrenci Sayısı	1910	884	2754
Sınıf Geçme Oranı (%)	93.44	95.47	94.05
Sınıfta Kalan Öğrenci Sayısı	134	40	174
Sınıfta Kalma Oranı (%)	6.56	4.53	5.95
Okuldan Ayrılan Öğrenci Sayısı	-	-	-
Okuldan Ayrılma Oranı (%)	-	-	-
Mezun Öğrenci Sayısı	187	26	213

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü

2006–2007 öğretim yılında Buldan’da toplam 22 ilköğretim okulu bulunmaktadır. Bu okullarda 1696 kız, 1850 erkek olmak üzere 3546 öğrenci eğitim görmektedir¹².

Ortaöğretim

Buldan’da ilk olarak açılan ortaöğretim kurumu bugünkü “*Buldan Akın Lisesi*”dir. Okul 1948’de faaliyete geçmiştir. 2006-2007 öğretim yılında okulda, 50 personel 568 öğrenciye hizmet vermektedir.

Buldan’da açılan ikinci ortaöğretim kurumu, Ali Tunaoğlu Mesleki ve Teknik Eğitim Merkezi’dir. Okul Denizli Kız Enstitüsü’ne bağlı olarak Buldan’da ilköğretim nezaretinde 1955’de kadın kursu olarak açılmıştır. 1959’da Akşam Sanat Okulu adını alan okul, 1971’de Kız Sanat Ortaokulu, üç yıl sonra da Kız Meslek Lisesi ismini almıştır. 1994’te hayırsever işadamı Ali Tunaboşlu tarafından yurt binası yaptırılmış ve aynı yıl okul “*Ali Tunaboşlu Kız Meslek Lisesi*” adını almıştır.

Buldan’da 1993–1994 Eğitim-Öğretim yılında faaliyete geçen bir başka okul ise “*Yenicekent Meliha Aktan Lisesi*”dir. Okul, ilk olarak eski ortaokul binasında hizmete başlamıştır. Daha sonraki yıllarda eski taş binanın yerine hayırsever Meliha Aktan’ın katkılarıyla yeni yaptırılmış ve Aralık 2004’te hizmete girmiştir. Okul’da 2006–2007 öğretim yılında 10 personel 26 kız, 22 erkek olmak üzere toplam 48 öğrenciye hizmet vermektedir.

¹² Buldan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü istatistik verileri.

Öte yandan, Buldan’da 1991–1992 öğretim yılında 3 okul bulunuyordu. Bu okullarda 189 yeni kayıt yaptıranlarla birlikte 475 öğrenci okumaktaydı. Bu 3 okulda 73 öğretmen görev yapmaktaydı. Okul sayısı 1993–1994 öğretim yılında 4’e öğrenci sayısı 507’ye yükselmişti.

Tablo 6: Buldan’da Ortaöğretim (Genel+Mesleki Teknik) Okul, Yeni Kayıt, Öğrenci ve Öğretmen Sayıları ve Artış Oranı (1990-1998)

Yıllar	Okul Sayısı	Yeni Kayıt	Öğrenci Sayısı	Artış Oranı %	Öğretmen Sayısı	Artış Oranı %
1990 – 1991	3	154	397		69	
1991 – 1992	3	189	475	19	73	5
1992 – 1993	3	147	504	6	73	0
1993 – 1994	4	165	507	0.3	75	3
1994 – 1995	4	227	567	12	77	3
1995 – 1996	4	205	586	3	82	6
1996 – 1997	4	178	564	-3	79	-3
1997 – 1998	4	254	555	-1	74	-6
1998 – 1999	5	228	587	5	81	9

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Ortaöğretimde öğrenci sayısındaki en önemli artış 1997–1998 öğretim yılında mezun olan öğrencilerin 1998–1999 öğretim yılında tamamına yakınının ortaöğretime geçiş yapmasıyla olmuştur. Nitekim 1997–1998 öğretim yılında ilköğretim okullarından 113 erkek, 100 kız olmak üzere toplam 213 öğrenci mezun olmuş, bu öğrencilerden 92 erkek, ilköğretim okullarından daha önce mezun olan öğrencilerin de katılmasıyla 136 kız ortaöğretime geçiş yapmıştır.¹³

1998–1999 öğretim yılında Buldan’da 2 lise, 1 Anadolu Lisesi, 1 Kız Teknik ve 1 Ticaret Lisesi olmak üzere 5 okulda eğitim öğretim yapılmaktaydı. 3 Genel Lisede 345 öğrenci bulunuyordu.

¹³ Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü verileri

Tablo7: Ortaöğretimde Okul Türlerine Göre Okul, Öğrenci, Öğretmen Ve Derslik Sayıları Ve Oransal Dağılımı (%) (1998–1999)

Okul Türü	Okul Sayısı	Dağılımı %	Öğrenci Sayısı	Dağılımı %	Öğretmen Sayısı	Dağılımı %	Derslik Sayısı	Dağılımı %
Lise	2	40	280	47	34	42	16	57
Anadolu Lisesi	1	20	65	12	9	11	2	7
Kız Teknik	1	20	93	15	22	27	5	18
Ticaret Turizm	1	20	149	26	16	20	5	18
TOPLAM	5	100	587	100	81	100	28	100
Genel Ortaöğretim Top.	3	60	345	59	43	53	18	64
Mesleki Veknik Ortaöğretim Top.	2	40	242	41	38	47	10	36

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü

1998–1999 öğretim yılında toplam 587 öğrenci, 81 öğretmen 28 derslik bulunuyordu. Derslik başına düşen öğrenci sayısı ise 20 idi¹⁴.

Ortaöğretimde 1997–1998 öğretim yılında başarı oranı; liselerde %94, Kız Meslek Lisesinde %91, Ticaret Lisesinde %93'tü.

2006–2007 öğretim yılında eğitim öğretim hizmeti veren lise sayısı 4, bu okullarda 678 kız, 683 erkek olmak üzere toplam 1361 öğrenci okumaktadır¹⁵.

Orta Öğretimden Yüksek Öğretime Geçiş

Çok partili yaşama geçtiğimiz 1950'lere kadar yükseköğretimin çeşitli fakültelerine girmek için sadece lise diplomasını göstermek, liseden iyi ya da pekiyi derece ile mezun olmak yeterliydi. Aynı şekilde, yüksek okullara girmek için de lise ya da bir meslek okulundan diploma almak yeterli görülüyordu.

Ancak, 1955'den sonra ortaöğretim kurumlarından mezun olan öğrenci sayısının artması ve üniversiteye girmek için başvuran adayların sayısının yükseköğretim kurumlarının kapasitelerini aşınca, (her fakülte ya da yüksekokul kendi adaylarını seçiyor, öğrenciler ise

¹⁴ İstatistik Göstergeler

¹⁵ Buldan İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

çoğunlukla birkaç fakülteye birden başvuruyorlar ve fakültelerin sınavlarına ayrı ayrı giriyorlardı)¹⁶ 1962-1963 Öğretim Yılında üniversiteye giriş sınavı merkezileşti.

1975 yılından itibaren ÖSYM haline dönüştürüldü. Üniversiteye girmek isteyen öğrenciler, her yıl Haziran ya da Temmuz ayında test sınavına tâbi tutularak bilgisayar yolu ile değerlendirilmekteydi. Bu sınavlar;1981 yılında Nisan ve Haziran aylarında girilen iki aşamalı duruma getirilmiş, merkezin adı da 2547 Sayılı Kanunla Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi olarak değiştirilmiştir. Sınav sistemi 1998-1999 Öğretim Yılında tek aşamalı hale getirilmiştir. Üniversiteye giriş, ülkemizde toplumumuzun bütün kesimleri tarafından eğitimin temel problemleri arasında sayılmaktadır.

Ülkemizde eğitim olanaklarının dengeli olarak dağıtılamaması ve kapasitenin eğitime olan istemi karşılayacak durumda olmaması üzerine, eğitim kurumları arasında bir nitelik farklılaşması ve öğrenciler arasında bir yarışma başlamıştır.

1998’de ÖSS’ye 1.318.049 aday girmiş, bunlardan 365.023’ü sınavı kazanamamıştır. Sınava giren adaylardan %39.2’si kız, %60.8’i erkektir. Bu öğrencilerden ÖSYS’de yerleştirme işlemlerine giren 703.554 adaydan, 374.851’i resmi üniversitelere (217.379’u örgün, 157.472’si açık öğretim) 14.572’si Vakıf üniversitelerine, 4.293’ü KKTC Üniversitelerine ve 716’sı diğer devletlerdeki üniversitelere olmak üzere toplam 394.432’si yerleştirilmiştir. Yerleştirilen adaylardan 31081’i lise birincisi ve 293’ü özürdür.

Lise birincilerinden 1.094 aday üniversiteye yerleştirilememiştir. Bu durum ülkemizde eğitimin yetersizliğini ve çarpıklığını açıkça ortaya koymaktadır. 1998’de yerleştirilen adaylardan 143.374’ü ön lisans, 251.058’i lisans programlarına yerleştirilmiştir. Ön lisans öğrencilerinden 54.744’ü, lisans öğrencilerinden ise 102.728’ açık öğretim programlarındadır.

Yüksek öğretime geçiş konusunda Denizli İli başarılı illerden bir tanesi ancak yine de çok sayıda öğrenci yüksek öğretimin dışında kalmaktadır. 1998 öğrenci seçme ve yerleştirme sınavında sınava giren adayların okul iline göre fen ağırlık puan ortalamalarında Ege Bölgesindeki illerin sıralaması ve aldığı puanlar şu şekilde idi:

¹⁶ Yahya Kemal Kaya, *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, Ankara; 1984, s.253.

İl Adı	Fen Puan	Türkiye Sıralaması
İzmir	409,703	3
Muğla	403,795	10
Aydın	402,778	13
Manisa	400,976	21
Afyon	400,537	23
Bahkesir	400,490	24
Denizli	400,412	25
Uşak	396,786	42
Kütahya	395,622	44

2006'da öss sınavına Denizli'den 17277 öğrenci girmiş ve 160 ve üstü puan alan öğrenci sayısı 14561 dir.

Tablo 8: 2006-ÖSS İllere Göre Sınav Başarısı

İl Kodu	İlin Adı	Sınavı Geçerli	Sözel Ağı. Puan Ort.	Sayısal Ağı. Puan Ort.	Eşit Ağı. Puan Ort.	160 ve Üstünde Puan Alan	
						Aday Sayısı	Yüzde
20	DENİZLİ	17.277	193,216	169,785	186,444	14.561	84,28
09	AYDIN	18.551	193,382	168,16	185,499	15.663	84,43
64	UŞAK	6.903	192,952	167,75	185,288	5.739	83,14
78	KARABÜK	5.395	190,993	169,187	185,128	4.478	83,00
31	HATAY	35.206	191,825	168,388	185,085	29.622	84,14
33	MERSİN	44.774	192,052	168,221	185,025	37.421	83,58
40	KIRŞEHİR	7.125	193,3	166,675	184,976	5.998	84,18
06	ANKARA	120.308	190,137	169,529	184,881	99.164	82,43
42	KONYA	38.897	190,995	168,624	184,664	32.551	83,69
38	KAYSERİ	30.342	190,567	168,613	184,565	25.492	84,02
19	ÇORUM	12.569	192,163	167,636	184,563	10.602	84,35
26	ESKİŞEHİR	17.893	190,199	169,151	184,339	14.776	82,58
50	NEVŞEHİR	5.637	192,591	166,974	184,286	4.741	84,11
01	ADANA	57.568	190,613	167,776	184,206	47.921	83,24
60	TOKAT	13.233	192,167	167,018	184,119	11.169	84,40
58	SİVAS	15.925	192,379	166,28	183,899	13.495	84,74
80	OSMANIYE	15.392	193,073	165,181	183,578	12.817	83,27
68	AKSARAY	6.503	191,639	165,968	183,406	5.380	82,73
07	ANTALYA	33.027	190,542	167,106	183,295	27.600	83,57

10	BALIKESİR	23.156	189,609	167,251	183,243	19.078	82,39
15	BURDUR	5.185	189,762	167,385	183,179	4.214	81,27
77	YALOVA	3.827	189,943	167,358	183,153	3.186	83,25
61	TRABZON	22.429	189,889	166,652	182,966	18.735	83,53
39	KIRKLARELİ	6.378	189,897	167,354	182,95	5.147	80,70
51	NİĞDE	6.515	191,662	164,834	182,778	5.379	82,56
35	İZMİR	76.325	190,315	166,183	182,762	63.023	82,57
23	ELAZIĞ	17.961	189,455	166,731	182,61	14.991	83,46
44	MALATYA	27.554	188,326	167,206	182,577	22.649	82,20
55	SAMSUN	30.275	189,667	165,899	182,543	24.890	82,21
48	MUĞLA	13.320	190,558	165,553	182,429	10.994	82,54
67	ZONGULDAK	13.649	189,226	166,201	182,294	11.177	81,89
16	BURSA	44.330	188,246	167,055	182,283	35.670	80,47
70	KARAMAN	5.166	188,778	166,316	182,096	4.216	81,61
45	MANİSA	24.056	190,293	165,029	182,078	19.697	81,88
71	KIRIKKALE	8.953	188,658	165,952	182,045	7.242	80,89
46	K.MARAŞ	22.855	188,615	165,859	181,911	18.590	81,34
43	KÜTAHYA	10.890	188,692	165,924	181,866	8.825	81,04
57	SİNOP	3.823	190,309	164,156	181,858	3.034	79,36
32	ISPARTA	9.047	187,952	166,322	181,754	7.305	80,75
74	BARTIN	3.034	190,487	164,094	181,632	2.462	81,15
22	EDİRNE	7.843	189,491	164,585	181,469	6.273	79,98
79	KİLİS	2.355	189,038	164,302	181,434	1.864	79,15
14	BOLU	5.862	187,086	167,181	181,332	4.674	79,73
41	KOCAELİ	28.346	186,424	166,412	180,82	22.611	79,77
69	BAYBURT	1.705	189,276	163,978	180,754	1.381	81,00
24	ERZİNCAN	6.091	187,652	164,412	180,44	4.955	81,35
05	AMASYA	8.659	188,388	163,762	180,419	6.947	80,23
17	ÇANAKKALE	9.228	188,261	164,579	180,395	7.378	79,95
03	A.KARAHİSAR	11.025	187,437	164,162	180,128	8.653	78,49
25	ERZURUM	16.897	187	164,218	179,975	13.538	80,12
02	ADIYAMAN	18.729	186,867	163,793	179,911	15.004	80,11
27	GAZİANTEP	30.608	185,437	164,649	179,531	24.364	79,60
72	BATMAN	10.578	184,711	164,996	179,448	8.397	79,38
18	ÇANKIRI	3.424	186,012	164,736	179,381	2.655	77,54
54	SAKARYA	15.094	184,733	165,149	179,322	11.756	77,89
59	TEKİRDAĞ	12.447	186,31	163,3	178,819	9.715	78,05
29	GÜMÜŞHANE	2.718	187,129	161,778	178,484	2.172	79,91

53	RİZE	9.113	185,013	162,638	177,916	7.156	78,53
52	ORDU	15.170	186,615	160,952	177,681	11.985	79,01
21	DİYARBAKIR	34.640	181,129	164,304	177,642	26.896	77,64
34	İSTANBUL	238.132	184,239	162,575	177,625	184.234	77,37
62	TUNCELİ	2.546	186,738	160,709	177,523	2.025	79,54
66	YOZGAT	10.482	184,891	161,858	177,445	8.100	77,28
08	ARTVİN	5.222	186,446	160,309	177,291	4.147	79,41
11	BİLECİK	3.794	184,505	162,075	177,229	2.866	75,54
37	KASTAMONU	6.143	186,451	160,272	177,182	4.820	78,46
56	SİİRT	4.605	184,561	160,824	177,167	3.556	77,22
28	GİRESUN	10.435	184,066	160,613	176,128	8.165	78,25
63	ŞANLIURFA	19.897	180,554	162,36	175,851	15.225	76,52
65	VAN	13.998	181,372	160,879	175,447	10.572	75,53
13	BİTLİS	4.706	183,668	158,741	175,114	3.600	76,50
12	BİNGÖL	4.644	183,629	158,022	174,754	3.542	76,27
36	KARS	5.260	182,401	159,738	174,735	3.968	75,44
76	İĞDIR	4.362	181,362	159,714	174,262	3.327	76,27
81	DÜZCE	5.736	180,776	159,904	173,973	4.258	74,23
49	MUŞ	5.028	179,859	159,269	173,628	3.763	74,84
04	AĞRI	5.760	180,958	157,617	173,068	4.332	75,21
47	MARDİN	13.831	177,24	159,197	172,487	10.088	72,94
75	ARDAHAN	2.287	177,801	153,795	168,978	1.613	70,53
73	ŞIRNAK	4.508	169,356	152,441	163,996	2.985	66,22
30	HAKKARİ	4.793	171,185	149,387	163,282	3.250	67,81

Kaynak: Denizli İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve ÖSS İstatistik verileri

Buldan'daki orta öğretim kurumlarından 2003'de ÖSS'ye 224 öğrenci girmiştir. Bunlardan 47 öğrenci sınavla bir yüksek öğretim kurumuna kayıt yaptırmıştır. Bunlardan 41 öğrenci Lisans'a, 2 öğrenci ön Lisans'a, 4 öğrenci de AÖF'ye yerleştirilmiştir.

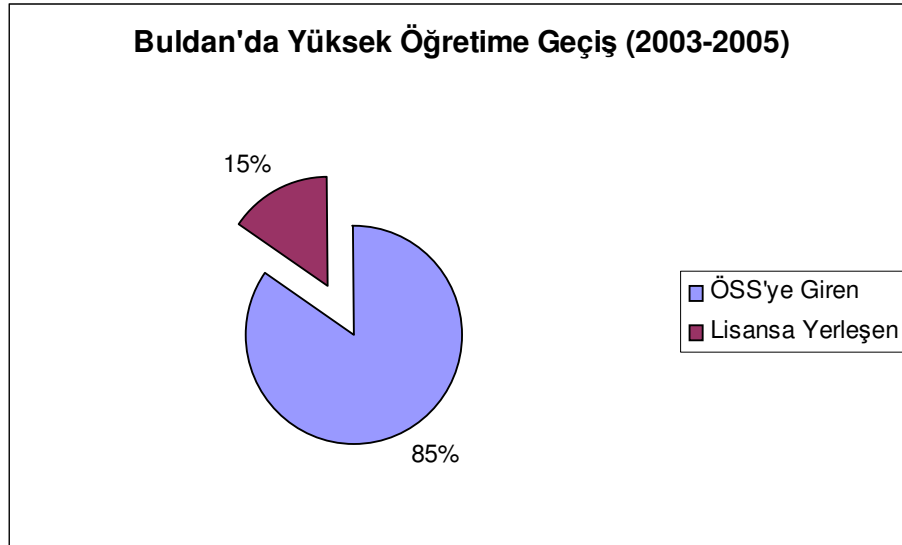
2004'de ÖSS sınavına 388 öğrenci başvurmuş, bunlardan 385'i sınava girmiştir. Bu öğrencilerden 84'ü, 160-185 puan almıştır. 185 ve üzeri puan alan öğrenci sayısı 216 kişidir. Bu öğrencilerden 18'i sınavsız, 83'ü sınavla bir yüksek öğretim kurumuna yerleştirilmiştir. Dört yıllık bir yüksek öğretim kurumuna yerleşmeye hak kazanan öğrenci sayısı 64'tür.

2005’de Buldan’daki okullardan mezun olan 297 öğrenci ÖSS’ye girmek için başvurmuş ve bunlardan 291 kişi sınava girmiştir. Bu öğrencilerden sınavsız 32, sınavla 61 olmak üzere toplam 93 öğrenci bir yüksek öğretim kurumuna yerleşmeye hak kazanmıştır.

Öte yandan, üniversite sınavını kazanan öğrenci ve okul kompozisyonuna bakıldığı zaman; Buldan’da en başarılı (2003-2005 ÖSS) okul Buldan Anadolu Lisesidir.

Bu okuldan 2003-2005 yılları arasında 271 öğrenci ÖSS’ye girmiş ve bu öğrencilerden 99’u bir yükseköğretim kurumuna girmeye hak kazanmıştır. Bu okul mezunlarından sınava giren öğrencilerden 169’u yüksek öğretim dışı kalmıştır. Buldan’da ÖSS’de başarılı olan bir başka okulumuz da Akın Lisesi’dir. 2003-2005 yılları arasında bu okuldan toplam 82 öğrenci sınava girmiş, bunlardan 16 öğrenci sınavsız 29 öğrenci sınav sonucu bir yüksek öğretim kurumuna yerleştirilmiştir.

Buldan’da eğitim öğretim veren Akın Lisesi, Yenicekent Meliha Aktan Lisesi, Buldan Anadolu Lisesi, Buldan Ticaret Lisesi ve Akın Lisesi(Y.Dil)’nden 2003-2005 yılları arasında 656 öğrenci sınava girmiş ve ön lisans ve lisansa toplam 141 öğrenci yerleştirilmiştir. 515 öğrenci yüksek öğretim dışında kalmıştır.

SONUÇ

Türkiye’de Cumhuriyet öncesi eğitim işi devlet hizmetlerinden ayrı vakıflara bağlı bir hizmet olarak yürütülmüştür. Bu dönemde eğitim bir kamu hizmeti niteliğinde olmadığı için,

ülkenin bütün her yerinde olduğu gibi Buldan'da da okul eğitimi toplumun bütününe yayılamamıştır.

Buldan'da tarihini bildiğimiz en eski eğitim kurumu bugünkü “Yusuf Gökçe Zafer İlköğretim Okulu’dur. Okul, 1799’da eğitim öğretime başlamış, 1810’da mahalle mektebi, 1824’te Rüştüye, 1925’te de ilkokul olarak hizmet vermeye başlamıştır.

Cumhuriyet’le birlikte eğitim bir kamu hizmeti olarak devlet eliyle yapılmaya başlanınca Buldan’da da giderek okullaşma oranı artmaya başlamıştır. Nitekim Buldan’da okul ihtiyacının ortaya çıkması sonucu Buldan Kaymakamı İhsan Bey’in önderliğinde 1926’da bugünkü “Dördeylül İlköğretim Okulu”nun temelleri atılmıştır. Günümüze kadar eğitimde hızla bir gelişme olmuştur.

Cumhuriyet öncesi Buldan’da anasınıfı bulunmaz iken bugün anasınıfı sayısı 12, burada görev yapan usta öğretici sayısı 6 dır. Buldan’da okulöncesi okullaşma oranı yeterli değildir. Okulöncesinde, 1- Ders araç ve gereç sorunu, 2- Nitelikli öğretmen sorunu, 3- Donanımlı bağımsız okul sorunu (tuvaleti, kantini, salonu ve girişi ayrı olan bir okulun bulunmaması) Buldan’da Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ilköğretimde okullaşma oranı giderek artmıştır. Bugün (2006–2007 öğretim yılı) ilköğretimde okul, öğretmen, öğrenci sayıları dengelidir. İlköğretimde okul sayısı 22 dir. Bu okullardan kademesi olan ilköğretim okulu 9, kademesi olmayan okul 13’tür. İlköğretim okullarında 1696 kız, 1850 erkek olmak üzere toplam 3546 öğrenci eğitim görmektedir. İlköğretimde; 1- Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim sorunu, 2-Araç gereç sorunu, 3- Donanımlı bina sorunu, 4- Personel sorunu, 5-Taşımali eğitim sorunu bulunmaktadır.

Ortaöğretimde, okul sayısı, öğrenci sayısı, yeni kayıt ve öğretmen sayısı dengeli olarak artmaktadır. Kentte iç ve dış göç faaliyetlerinin çok olmaması bunda en önemli bir faktördür. Bu okullardan yetişen öğrencilerin yüksek öğretime geçiş oranları düşüktür.

Ortaöğretimde; 1- Araç gereç sorunu, 2- Taşınan okulların bulunduğu kırsal yerleşim alanlarından ortaöğretime gelecek öğrencilerin ulaşım ya da ilçe merkezinde yeterli barınma olanaklarının bulunmaması, 3- Öğrencilerin çağdaş eğitim imkânlarından yararlanmasi için gerekli olan dil ve fen laboratuvarlarının yeterli seviyeye ulaşmaması, 4-Bazı branşlarda öğretmen eksikliklerinin tamamlanamaması, 5- Mesleki ve teknik öğretimde kullanılan araç ve gereçlerin günümüz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeteri kadar güncellenilememesi başlıca sorunlardır.

Sonuç olarak, Buldan’da toplam 26 okul bulunmaktadır. Bu okullarda 5156 öğrenci, 222 derslikte eğitim ve öğretim görmektedir. Derslik başına düşen öğrenci sayısı 23 Türkiye ortalamasının altındadır.